

Okur-Merkezli Eleştiri Bağlamında Thackeray'nin *Gurur Dünyası* Romanında Kadın İkilemi Üzerine Bir Okuma

Hilal KAYA¹

¹Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Ankara, Türkiye,
hkaya@ybu.edu.tr, hilal.kaya@ed.ac.uk

Geliş Tarihi/Received:

03.04.2019

Kabul Tarihi/Accepted:

03.10.2020

Yayın Tarihi/Published:

30.12.2020

ÖZ

William Makepeace Thackeray, *Gurur Dünyası: Kahramanı Olmayan Roman* (1853) adlı romanında, Viktorya Döneminin “iyi” ve “kötü” olarak değerlendirdiği iki zıt kadın karakter yaratmış ve bu dönemdeki iyilik ve kötülük kavramlarını sorgulamıştır. Ancak bütün bu sorgulamasına rağmen, seçiminin “iyi” kadın tipi olan pasif, uysal ama sıkıcı kadın karakteri yönünde mi, yoksa “kötü” kadın tipi olan canlı, asi ama çekici kadın karakteri yönünde mi olduğu belirsizdir. Thackeray'nin bu tavrı hemen hemen tüm romanlarında görülmesine karşın, en belirgin olarak *Gurur Dünyası*'nda, Rebecca (Becky) ve Amelia arasındaki ilişki boyunca ortaya çıkmıştır. Bu çalışmanın amacı, Thackeray'nin *Gurur Dünyası* romanında önemli roman kişilerinden biri olan Becky Sharp'ın yaşadığı toplumsal dilemmayı okur-merkezli eleştiri merceğinden incelemektir. Çalışmanın ilk bölümünde, Thackeray'nin roman kişilerinin okura nasıl tanıtıldığı hakkında bilgi verilecek; ikinci bölümünde ise Becky Sharp adlı karakter ayrıntılı bir biçimde incelenecektir. Thackeray, *Gurur Dünyası* romanında yalnızca Viktorya İngiltere'sinde kadının yerini ve rolünü irdelemekle kalmaz başlıca kadın karakterleri Becky ve Amelia'nın hayatlarından yola çıkarak Viktorya Dönemi değerlerini de eleştirmektedir. Sonuç olarak, bu çalışmada öne çıkarılan fikir, Thackeray'nin *Gurur Dünyası*'nda, Jonathan Swift, Laurence Sterne, Henry Fielding ve Walter Scott gibi 18.yüzyılın usta hiciv yazarlarından büyük ölçüde etkilendiği için 19. yüzyıl İngiltere'sinin, iyilik ve kötülük kavramlarını sorgulamasıdır.

Anahtar Kelimeler: William Makepeace Thackeray, *Gurur Dünyası*, Okur-Merkezli Eleştiri, Hiciv, Viktorya Dönemi

A Reading on the Dilemma of the Woman in Thackeray's *Vanity Fair* through the Reader-Response Criticism

ABSTRACT

William Makepeace Thackeray created two opposite female characters in *Vanity Fair: A Novel without A Hero* (1853), who the Victorian Era considered “good” and “bad” and questioned the concepts of good and evil during this period. However, despite all his questioning, it is uncertain whether his choice was in the direction of the passive, docile but boring female character, which is the “good” female type, Amelia, or in the direction of the lively, rebellious but attractive female character, the “bad” female type, Rebecca. Although this attitude of Thackeray can be seen in almost all of his novels, it is most evident in *Vanity Fair* throughout the relationship between Rebecca (or Becky) and Amelia. The aim of this study is to examine Becky Sharp, one of the important novel characters in Thackeray's *Vanity Fair* from the lens provided by the Reader-Response Criticism. In the first part of the study, an interrogation about how Thackeray's novel people are introduced to the reader will be provided; in the second part, the character named Becky Sharp will be examined in terms of the social dilemma in detail. Thackeray examines the place and role of women in Victorian England, and criticizes the values of the Victorian Period based on the lives of the main female characters, Becky and Amelia in *Vanity Fair*. This study, as a result, underlines the fact that Thackeray in *Vanity Fair* questions the concepts of goodness and evil of the 19th century England, as he was greatly influenced by 18th century master satire writers.

Keywords: William Makepeace Thackeray, *Vanity Fair*, Reader-Response Criticism, Satire, Victorian Era.

1. Giriş

William Makepeace Thackeray'nin (1811-1863) edebî ve sanatsal kökleri 18. yüzyıla dayanmaktadır. Swift'in hicivsel *Gulliver'in Seyahatleri*'nin; Sterne'in mizah dolu *Tristram Shandy*'sinin; Fielding'in *Tom Jones*'unun; Richardson'ın mektuplardan oluşan *Pamela*'sının ve belki de Sir Walter Scott'ın *Waverley*'sinin, Thackeray'nin hiciv üslubu ve karakter oluşturması üzerinde büyük etkileri olduğunu söylemek mümkündür. Thackeray, Fielding'in sınır tanımaksızın, cinsiyet konusuna yaklaşımından ve kendi kavramlarını oluştururken Fielding'in ironik ve hicivsel canlılığından etkilenmiş gibi görünmektedir. Fielding'in yazım şeklinden önemli ölçüde etkilenen Thackeray, *Gurur Dünyası: Kahramanı Olmayan Roman*ⁱ adlı eserini, dönemin saygın romanları sayılan 'Newgate Romanları'na karşı bir tepki olarak yazmıştır denilebilir. Thackeray 18. yüzyılın büyük resim ustası Hogarth'dan da etkilenmiştir denilebilir. Keza, *Gurur Dünyası* romanının

metinlerinde kendi çizdiği birçok resme de yer vermiştir ve Thackeray'nin bu çizimleri, onun görsel düş gücünün en az sözel yaratıcılığı kadar ilgi çekici olduğunun kanıtları olmuştur.

Thackeray'nin roman kişilerinin okura nasıl tanıtıldığı ile ilgili bilgi verilmesinden ve Becky Sharp karakterinin ayrıntılı bir biçimde incelenmesinden önce bu aşamada okur-merkezli eleştirinin ne olduğu ile ilgili bilgi vermek bu çalışmanın ilerleyen bölümlerinde yapılacak olan roman tahlilinde yol gösterici olması bakımından önemlidir. Okur-merkezli kuram, adından da anlaşılacağı üzere, bir edebî eserin en önemli ögesi olarak o eserin okuyucusunun öncelikli olarak ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Okur-merkezli kuram, okurun edebî eseri alımlaması (*reception*), diğer bir deyişle, kavraması noktasında fikirler öne sürmektedir. Edebî eserin nasıl algılandığı ve okurun hangi şartlarda o eserden hangi anlamlar çıkardığına dair sorgulamalar yapmak okur-merkezli kuramın başlıca sorunsallarını oluşturur. Edebî eserin anlamlarının okurun bilişsel dünyasında nasıl oluştuğu ve bu ulaşılan anlamların onun hayatındaki sonuçların neler olduğu gibi önemli sorular sormaktadır. Berna Moran'a göre, bu kuramın önemli isimlerinden "Wolfgang Iser bir edebiyat yapıtının anlamı metnin içinde hazır şekilde bulunmaz, metindeki bazı ipuçlarına göre okur tarafından okuma süresinde yavaş, yavaş, kurulur" (2012: 241). Buna göre, okurun bir edebî metinden zevk alması onun metindeki anlamlandırma sürecine aktif olarak yaptığı katkı ile eşdeğerdir. Okur-merkezli eleştiri, metindeki anlam keşfi yolculuğunun, okurun düşünmesi ve anlama ulaşmak için kafa yorması ile mümkün olduğunu iddia etmektedir.

1.1. Yöntem

Çalışmada konu hakkında daha önce yapılan literatür taramasının ardından romanda okur-merkezli kuram ışığında ana karakterlerin ve fikirlerin tahlili yapılmıştır. Yapılan karakter analizleri romanın işleyişine uygun olarak kullanılan ana fikir ile birlikte sunulmuştur.

1.2. Bulgular

Çalışmanın sonuç bölümünde, Thackeray'nin, Viktorya dönemi İngiltere'sinde kadının yerini ve rolünü irdelediği ve başlıca kadın karakterleri Becky ve Amelia'nın hayatlarından yola çıkarak Viktorya dönemi değerlerini eleştirdiği vurgulanmıştır.

2. Thackeray'nin Roman Kişileri, Kukla Gösterisi Ve Okuyucusu

Viktorya İngiltere'sinin en önemli romancılarından W.M. Thackeray yaşadığı dönemin değerlerini hem desteklemiş hem de sorgulamıştır. Thackeray, döneminin İngiliz toplumuna karşı belirsiz olan bu tavrı ile öne çıkmış bir romancıdır. Öncelikle Thackeray dönemin geleneksel romanına sadık kalarak yazmıştır. Öte yandan da onunla alay etmiş ve parodisini yapmıştır. Vicdan

Babalolu bu konuya Öyle değinmektedir: Thackeray'nin bu "belirsiz tutumu karakterlerini özellikle de kadın karakterlerini oluştururken hissedilmektedir" (1994: 1).

Viktorya İngiltere'sinde kadınlar fiziksel ve entelektüel ağlardan erkeklerden çok aŐaęı görülmüştür. Kadınlar; seks ve güzellik objeleri olarak algılanmıŐtır ve bu nedenle ne gerçek insan olarak ne de erkeklere göre değerli olarak görülmüştür. Ayyıldız'ın da öne sürdüğü gibi, Viktorya İngiltere'sinde "sosyal sınıf kadınların yaşam Őeklini belirlemektedir çünkü Viktorya dönemi halkı, her sınıfın kendine özgü standartları olduğuna ve herkesin bu standartlara göre yaŐaması gerektiğine inanmaktadırlar" (2017: 147). Viktorya İngiltere'sinde yaşayan kadınların problemi genellikle iş dünyasından soyutlanmıŐ olmaları diye düŐünülebilir çünkü toplumda kadınların akıl açısından eksik olduklarına inanılmaktaydı. Kadınlar, para kazanılan dünyadan koparılınca; onlar da sorumluluk almadan yüksek mevkilere gelmeyi amaç edinmiŐlerdi. Sonuç olarak; toplumda erkekler istisnasız güç olduğu için diŐil becerilerden sorumlu olan kadınlar, toplumda ikinci sınıf vatandaŐ olarak görülmüştür. Yazar *Gurur Dünyası* adlı romanında, kadınlara karşı bu çeliŐkili tavrı ortaya koymuŐ, ancak ifte standartları ve erkek egemen toplumda kadının konumunu sorgulayarak bu eŐitsizlięi eleştirmiştir. Bu durum Baysal tarafından da "Viktorya dönemi İngiltere'sinde, kadın karakterin trajik öyküsü ve çöküŐü üzerinden, ataerkil sistem ve kadın-erkek arasındaki eŐitsizlik gibi konuların altı çizilmektedir" (2019: 178) Şeklinde yorumlanmaktadır. *Gurur Dünyası*'ndaki kadın karakterler, Becky ve Amelia, böyle bir toplumun edebiyata yansımıŐ kurgu ürünleridir.

Viktorya değerlerine uygun ahl klı ve ahlâksız kadın tasvirine rağmen, Thackeray'nin ahl k anlayışı da belirsizdir. Babalolu, bu belirsizliğin nedenini; sosyal iktidarsızlığa, deęiŐen ahl ki standartlara ve Thackeray'nin "iyi kadın" olma anlayıŐının belirsizliğine dayandırmaktadır. Romancının, kadınlardaki iyilik ölçüsü toplumun normlarına uygun Şekildedir. Öte yandan bu normlara bağlı kalmamak kötülük kriteridir. Bu normlara göre; Amelia diŐil uysallığı ve annelik içgüdüleri ile "iyi" kadındır; Becky ise asiliği ve annelik görevlerine çok zıt olan tutkularıyla "kötü" kadındır.

Her ne kadar Viktorya dönemi toplumu muhafazak r olmuş olsa da toplumsal sınıflar arasında geçiŐ imk nı mevcuttur. 18. yüzyılda ise Becky gibi kadınlar hemen her yerde dıŐlanmaya mahk m olmuŐlardır. Oysaki Viktorya Döneminde, İngiltere oldukça güçlü kadınlar tarafından yönetilmiŐtir. Maly-Schlatter, bu dönemin en güçlü siması olarak Kraliçe Viktorya'yı Şu Şekilde tasvir etmiştir:

Tahta çıktığından beri, O (Kraliçe Viktorya) bir kraliçe olduğunu bir an bile aklından çıkarmadı. EŞi emsali olmaksızın Kraliçe Viktorya, ülkesinde nasıl otorite sağlanacağını çok iyi biliyordu. Dul kaldığında da ne oğluna ne de halefine akıl danıŐmıŐtır ya da onların politik meselelerdeki görüŐlerini dinlemiŐtir. (1969: 99)

Gurur Dünyası'nda, kişilerin "toplum baskısından kurtuldukları bir karnavalda bir araya geldikleri" (Peters, 1987: 146) izlenimi vardır. Ancak Becky, bu karnavaldaki olayları kendi lehine

oluşacak şekilde ayarlamaktadır. Becky kendi gerçek kişiliğini ortaya çıkarmaktansa her ne kadar tam tersi özelliklere sahip olsa da yerine göre masum, yerine göre de dindar kadın rollerini oynamaktadır.

Gurur Dünyası okuyucunun kendisini o dünyada âdeta hemen perdenin önünde bulduğu bir panayırda bir kukla gösterisidir. Bu bağlamda Carole Jones, *Gurur Dünyası* romanına yazdığı Giriş bölümünde bu konuya şöyle değinmektedir:

Anlatıcı doğrudan okuyuculara seslenmektedir, dahası anlatıcı okuyucularla hikâye türünden panoramasını paylaşacak olan “gösteri adamı” yani “gösterinin yöneticisidir.” Thackeray’nin karakterleri ile arkadaş olma veya onların yaşantılarına tanık olma tutumu, onun romandaki birçok otoriter davranışından sadece bir tanesidir. Ancak bu durum kuklalarını yöneten gösteri adamı olma fikrine aykırıdır. Ayrıca şaşılacak diğer bir nokta ise kendisini gösterinin yöneticisi olarak gösteren anlatıcı, şahit olduklarının bir parçası olduğunu da iddia etmektedir. Anlatıcının bazı tanrısal özelliklerine rağmen karakterlerle (kuklalarla) arasında çeşitli benzerlikler bulunmaktadır. Böylece anlatıcının da sahne-kostümünü giyerek kuklalarının yanında sahne alması durumu söz konusudur. (2001: 5-8)

Anlatıcının bu ilginç tavrı, okuyucularının da kostümler giydiklerini ve o panayırın bir parçası olduklarını ima etmektedir. Bu nedenle, okuyucu romandaki kukla benzeri karakterlere her güldüğünde aslında kendi hâline gülüyor olduğu için bu rahatsız edici durum, okuyucuyu düşünmeye yönlendirir.

Roman kurgusunun önemli bir parçasını karakterler oluşturmaktadır. Romanda “olayların canlı, hareketli bir biçimde seyredebilmesi için bunlara yön veren, oluşumlarına sebep olan kişiler bulunmaktadır” (Çetin, 2003: 177). Thackeray’nin karakter yaratma yeteneği kafa karıştırıcı ve tartışmaya açıktır. Birçok eleştirel inceleme, onun karakterlerini hem çok açık bir biçimde anlattığını hem de onların iç dünyalarını çok iyi yansıttığını öne sürmektedir. William Roscoe, Thackeray’nin kişilerin iç dünyalarını çok iyi bir şekilde betimlediği düşüncesindedir ve Thackeray’yi “belki de gelmiş geçmiş en iyi tavrı portrecisi” (1856: 188) olarak görmektedir. Jones ise Thackeray için “onun araştırması insandır, sadece sosyal bir hayvan olan insandır. Asla bireysel ruha sahip olan insanlar onun araştırması olamaz” (2001: 17) şeklinde onun edebî karakterini ifade etmiştir.

Thackeray, karakterlerini genellikle tiplerden seçmiştir ve her birey için değişmez ve baskın özellikler vurgulamıştır. Fakat karakterlerini okuyucuya yansıtma biçiminin şaşırtıcı bir yoğunlukta olduğu söylenebilir. Roman karakterlerinin hareketlerini, duygularının belirlediği izlenimini okuyucuya açıkça hissettirmektedir. Karakterler, roman boyunca zor ve rastlanmamış tuzaklara düşerler. Ya çok yumuşak ya da çok sert olurlar. Bazı durumlarda da ya arzuladıklarından hemen vazgeçerler ya da arzularını sonuna dek kovalarlar. Thackeray’nin karakterleri çoğunlukla

duygularını saklamak, inkâr etmek veya daha kötüsü duygularıyla yüzleşmemek gibi durumlar yaşar. Nitekim Amelia Sedley'nin ailesini ziyareti sırasında George Osborne ile henüz çok yeni olan evlilikleri üzerine aklımdan geçirdikleri bu durumun bir örneğidir. Gizlice yapılmış bu evlilik, onu George'a yakınlaştırmış ancak ailesinden uzaklaştırmıştır. Fakat Amelia bu gerçeği bir türlü kendine itiraf edemez.

18. yüzyıl romanında, olaylar anlatılırken okuyucu ve yazar arasında bir ilişki bulunmaktadır ve bu canlı ilişki, okuyucuya roman boyunca kendisinin ve yazarın bir çift ya da partner oldukları izlenimini vermektedir. Thackeray'nin *Gurur Dünyası*'nda, okuyucu-yazar ilişkisi, 18. yüzyılın diyalog şeklinde tasvir edilen ilişkisinden çok daha farklıdır. Thackeray'nin romanında anlamı, okuyucunun kendisi keşfetmelidir, ancak yazar onu doğru yöne götürecek ip uçları vermektedir. Romanın bu özelliği nedeniyle okur-merkezli kuramın (*reader-response theory*) önemli düşünürlerinden Wolfgang Iser, *Gurur Dünyası* ile yakından ilgilenmiştir:

Gurur Dünyası'nın alt başlığı *Kahramanı Olmayan Roman* kitapta, 19. yüzyılın gelenekleri doğrultusunda yetişmiş, insanlık için örnek ve ideal bir kişiliği olan bir kahramanın olmadığına işaret etmektedir. Bunun yerine, okuyucunun ilgisi davranışlarındaki kıyaslamalara rağmen, hiçbir şekilde, birbirini tamamlayıcı ve doğru yola yönlendirici olarak görülemeyecek iki karakter üzerine yoğunlaştırılmıştır. Becky'ye göre, büyük hırslarına ulaşmak için hiçbir fiyat yüksek değildir. Arkadaşı Amelia ise basit ve duygusaldır. (1987: 101-103)

Öte yandan anlatıcının, roman karakterleri ve okuyucunun beklentileri ile ilgili stratejisi de çok ilginçtir. Becky'yi anlatırken yazarın verdiği ayrıntılar sadece sıradan bilgilerdir. Bu ayrıntılar karakter hakkında önemli bir şeyler söyleneceği izlenimini verir. Ancak bu tasvirler karakterin temsil ettiği grubun eksikliklerini açığa vurmaktan öteye gitmemiştir. Bu bakımdan karakterler romanın bir alegorik hiciv (*allegorical satire*) olmasına önemli katkılar sunar. Bu şekilde okuyucunun herhangi bir karakteri kendisine yakın bulması önlenmektedir. *Gurur Dünyası* adlı romanda karakterlerle okuyucu arasında oluşacak muhtemel bir bağ yok edilir ve okuyucunun kendisini, onların yerine koyma olasılığı en aza indirilir.

Michel Butor ise başka bir bağlamda şöyle demektedir: “şayet okuyucu, kahramanın yerine konulursa, yine okuyucu, kahramanın hemen o anki durumuna girer, böyle olunca da okuyucu, kahramanın bilmediğini bilemez ve olaylar kahramana nasıl görünürse ona da öyle görünür” (1965: 98). *Gurur Dünyası*'nda karakterler anlatıcının onlara verdiği bilgiye sahip olurlar, fakat anlatıcı okuyucuya, karakterlerin ona verdiği bilgiden çok daha fazla bilgi sunmaktadır. Bu okuyucuyu karakterlerden uzak tutma işi, yazar tarafından bilinçli bir şekilde gerçekleşmektedir. Okuyucu karakterlerin hareketlerini, anlatıcının eleştirel değerlendirmesi sonucu öğrenmektedir. Karakterlerin hareketleri ve anlatıcının yorumları arasındaki uçurum, okuyucuyu kendi yargılarına ulaşmaya yöneltmektedir. Karakterlerin oluşumunda bu öğeler amaç olarak güdülmüştür ve

romanda izlenmiş olan iki temel teknik bulunmaktadır: Romanın ilk bölümünde, okuyucu Becky ve Amelia'nın birbirlerine yazdıkları mektupları görmektedir. Becky, Amelia'ya yazdığı ve Crawley ailesinden bahsettiği mektubunda, o anki fikirlerini açığa vurmuştur: “Kendimi iyi ve hoş göstermeye kararlıyım” (Thackeray, 2006: 120). Becky'nin toplumsal statüsünü yükseltme kararında, içinde bulunduğu koşullara ayak uydurması onun başlıca hayatta kalma stratejisi olarak yansıtılmaktadır. Böylece toplumda onun gibi olan, “çıkarıcı ve ikiyüzlü” insanların doğası gözler önüne serilmektedir. Anlatıcının okuyucusuna Becky'yi bu şekilde resmetmesi, ona karşı eleştirel bir mesafe yaratma isteğinden kaynaklanmaktadır. “*Gurur Dünyası*'nda anlatılan mektuplardaki hiciv belki de hiçbir yerde yoktur. Ancak romandaki hiciv, okuyucunun kendisinin bulması gereken bir unsurdur, yazar ise yine sadece ironik ipuçları vermektedir” (Iser, 1987: 114).

İkinci yöntem ise; Amelia'nın tipik hayal kurma durumlarıdır. Bu duygusal hayaller onun davranışlarının değişkenliğini ve arzularının geçiciliğini göstermektedir. Becky'nin motivasyonları farklı olsa da hem Amelia hem de Becky'nin hayatları, hayalleri tarafından yönlendirilmektedir. Bu konuda Iser, Thackeray'nin okuyucusuna karakterlerinden farklı yaklaştığını söylemektedir; “ancak okuyucu onların rüyalarının ne kadar boş olduğunun farkındadır. Karakterler ise bu farkındalıktan yoksundur” (Iser, 1987: 110).

Romanın başında anlatıcı karakterlerini tanıtırken Becky için şöyle demektedir: “Ünlü küçük kukla Becky'nin eklemelerinin esnek ve kendisinin ip ucunda çok canlı olduğu söylenmektedir” (Thackeray, 2006: 7). Karakterler düşlerinden vazgeçemez, bu nedenle onları sorgusuz sualsiz gerçek olarak değerlendirirler, ancak okuyucu bunun farkındadır ve bu bilgiyi ona, karakterlerinden (kuklalarından) daha çok bilgiye sahip olan anlatıcı vermiştir. “Anlatıcının bu üstünlüğü okuyucu da bir ölçüye kadar, karakterlere nazaran, daha imtiyazlı kılmaktadır” (Iser, 1987: 108).

Gurur Dünyası'nın estetik etkisi, okuyucusunun eleştirel melekelerini aktif kılma gücünden kaynaklanmaktadır ve böylece okuyucu romanın sosyal gerçekliklerini anlayabilmektedir. Anlatıcı, romanı okurken okuyucudan doldurmasını beklediği boşluklar bırakmaktadır; böylece okuyucu kendisine ait eleştirilere sahip olur. Başka bir deyişle, romanın gerçekliğini oluşturan, okuyucusunun kendi eleştirisiidir. Öyle ise, romana sosyal gerçekliğin sadece bir yansıması olarak bakılmamalıdır, çünkü romanın gerçek şekli, ancak romandaki dünyanın bütün imgeleri ile okuyucunun aklında izlenmesi ile ortaya çıkmaktadır. *Gurur Dünyası* sosyal gerçekliği değil; böyle gerçekliklerin nasıl yaşanabileceğinin yollarını sunmayı hedeflemektedir. Iser'a göre; Thackeray'nin bu süreçle ilgili tanımı şu şekildedir: “Gerçeklik duygusunu mümkün olduğunca güçlü yansıtmak. Ona göre romanın asıl işlevi de budur zaten” (1987: 106).

Öte yandan Thackeray'nin; romanı, birinci çoğul şahıs ağzından anlatması okuyucuya karakterleri, anlatıcı ile birlikte değerlendiriyorlarmış izlenimini vermektedir. Ancak Thackeray, okuyucuyu kendisiyle hemfikir ederek, onu aslında tuzağa düşürmektedir. Okuyucu, insanın doğal

isteklerinin, çıkarlarını ne ölçüde şekillendirdiğini düşünmeye başlamaktadır. Bu şekilde okuyucu ve karakterler arasındaki farklar aslında azaltılmaktadır. Okuyucu sadece karakterleri değil, karakterlerdeki kendi yansımalarını da görmektedir. Üstelik anlatıcının, karakterlerin oyunları ve hayalleri konusunda okuyucuya verdiği üstünlük ve imtiyaz gittikçe yok olmaktadır. Okuyucu, eleştiri konusu olan karakterlere benzediğini; onların, kendisinin yansıması olduğunu fark etmeye başlar ve kendisiyle olan yüzleşmesi, onu karakterleri değerlendirirken kendi durumunun da farkında olma zorunluluğuna sokar.

Thackeray okuyucularına koşullarını düzeltme çağrısı ima etmesine rağmen, onları ahlâkî yönden yükseltmek değil, keyiflerini kaçırıp onları huzursuz etmek istemektedir (Iser, 1987: 119). Thackeray, okuyucusu ve karakterleri arasındaki her türlü duygusal bağlantıyı önlemek istemektedir. Romandaki olaylara dahil olma tehlikesi olduğu için, okuyucunun fikirleri her an sorgulanmaktadır ve *Gurur Dünyası* okuyucusu, romanın gerçekliği dışında kalmaya zorlanmaktadır. Iser bu konuya şöyle değinmiştir:

Romanda her an okuyucunun düşebileceği tuzaklardan kaçabilmesi için yapacağı tek şey, bakış açısını sürekli değiştirmektir. Bu şekilde davranarak okuyucu romandaki iki bayan karakterin sosyal statülerini yükseltmek için, sürekli değişik durumlara adapte olma nedenlerini daha iyi anlayabilmektedir. (1987: 119)

Romanda okuyucunun topluma yönelttiği eleştiriye kendisine yöneltmesi gerektiği anlayışı açıkça görülmektedir. Böylece toplum yerine, okuyucu kendisini eleştiri odağı olarak bulmaktadır.

3. Rebecca Sharp Veya Becky

Thackeray'nin *Gurur Dünyası*'nda iki kadın karakteri kıyaslayarak anlatması dönemin geleneksel romanlarına karşı bir tepki olarak görülmektedir. Roman, okuyucunun karakterler hakkında yorum yapmasını önlemektedir. Uysal ve sıkıcı olan Amelia değil, aktif ve canlı olan Becky romanın en unutulmaz karakterlerindedir. Kötü doğası ve iki yüzlü karakterine rağmen Becky, Thackeray'nin en çekici ve en eğlenceli kadın karakteridir. Becky'nin Amelia'dan farklı olması konusuna, Babaloğlu şöyle değinmektedir: “Kitapta bu iki kadın karakterin arasındaki çarpıcı farklılıkları gösteren birçok sahne vardır. Becky'nin hırsı ve canlılığı, Amelia'nın masumiyeti ve uyumluluğu ile örtüşmektedir” (1994: 16).

Genç bir kız olan Becky, Bayan Pinkerton ve kız kardeşi Bayan Jemima tarafından yönetilen ve yalnızca kızlara eğitim veren Chiswick Akademisinde bir öğrenci iken hiçbir statü edinmemiştir. Becky'nin açıkça görülen ilk isyanı da Bayan Jemima'ya karşı olmuştur. Bayan Jemima her mezun olan öğrenciye Johnson'ın sözlüğünü vermektedir. Bayan Pinkerton kız kardeşini düşük statüsü nedeniyle Becky'ye kitabı hediye etmemesi konusunda ikaz etmiştir. Ancak Bayan Jemima Becky'yi bu ayrıcalıktan mahrum etmek istememiştir ve kitabı kız kardeşinin haberi olmaksızın Becky'ye vermiştir. Fakat Becky kızgınlığını, Bayan Jemima'nın

yüzüne bu ilginç kitabı fırlatarak ifade etmiştir. Babaloğlu'na göre Becky, en çok ona yardım etmek isteyen insanlara kinini göstermektedir. Dahası “Becky mutsuzluğunu, toplumdaki en zayıf karakterleri kurban seçerek bastırmaktadır” (1994: 18).

Hayata başlarken düşük sınıftan gelmesi onun şanssız bir başlangıç yapmasına neden olur. Becky daha genç bir kızken mensup olduğu toplumsal sınıf nedeniyle sürekli hor görülmüştür. Ailesinden kalma bir mirası olmadığı için yaşamını sürdürmesi için kendi ayakları üstünde durmayı öğrenmesi gerekmektedir. Ancak para kazanmak için karşısına yeterince fırsat çıkmamıştır. Daha romanın başında Amelia'ya okulda nasıl muamele gördüğünü itiraf etmiştir. İlk iki yıl, Bayan Pinkerton tarafından aşağılanmış ve mutfaktaki bir hizmetçiden bile daha kötü muamele görmüştür. O zamanlar hiç dostu ya da arkadaşı olmamıştır. Becky, yaşarken bir opera şarkıcısı olan annesinden öğrendiği Fransızca sayesinde, bu dili bilmeyen Bayan Pinkerton ile Fransızca konuşarak onu çileden çıkarmıştır. Daha sonra yavaş yavaş daha acımasız ve ikiyüzlü olmaya başlar. Babaloğlu'nun bu konudaki görüşü, “İşte tam bu noktada yazar Becky'nin tamamen suçlu olup olmadığı sorusunu sorar” şeklindedir (1994: 20). Becky'nin hayatı hakkında verilen bilgi okuyucunun ona sempati duymasını sağlar:

Rebecca Sharp'ın babası bir ressamdı ve bu nedenle Bayan Pinkerton'un okulunda resim dersleri vermişti. Sarhoş olduğu zaman karısıyla kızını döver, ertesi sabah başı çatlayacak gibi ağrırken ondaki dehayı görmedi diye dünyaya sövüp sayardı. (Thackeray, 2006: 18)

O günlerde Becky'nin ne annesinin ne de babasının işleri saygın birer meslek olarak görülmektedir. Aristokrat bir aileden gelmemesine rağmen Becky'nin dış görünüşü ve zekâsı onun toplumda saygın bir yere gelmesine yardım etmiştir. Becky, Chiswick Akademisini hem katı hem de sıkıcı bir yer olarak bulsa da burada zor koşullarda nasıl yaşanabileceğini öğrenmiştir. Etrafindaki birçok kızdan daha zeki olduğu için Becky'nin onlarla iyi geçinememesi bir dereceye kadar makul görünmektedir.

Viktorya Dönemi katı kuralları Becky'yi sert bir insan haline getirmiştir. O toplumda, Becky'nin durumunda olan bir kadının üç seçeneği vardı: Mürebbiye olmak, evlenmek veya hayat kadını olmak. Babaloğlu bu konuya şöyle değinmiştir: “Becky bu üç aşamayı da yaşamıştır. Önce bir mürebbiye olmuş, sonra evlenmiş, daha sonra da Bay Steyne'nin metresi olmuştur. En sonunda da hayat kadını olup çıkmıştır” (1994: 16).

Erkek egemen ve çıkarıcı bir toplumda yaşadığını bilen Becky, amacına ancak zengin bir koca ya da sevgili bularak ulaşabileceğinin farkındadır. Bu nedenle ilk olarak, Amelia'nın erkek kardeşi Joseph (Jos) Sedley'yi kendine kurban olarak seçmiştir. Genç ve deneyimsiz Becky, kendi kendine; “şayet Bay Joseph Sedley zengin ve bekar ise, neden ben onunla evlenmeyeyim?” (Thackeray, 2006: 98) diye sorar ve Joseph'i elde etmeye çalışır. Fakat Becky tam bir hüsrana uğrar. Sedley'lerin evinde Becky düşük statüsünün, kendisi ve idealleri arasında nasıl büyük bir engel

oluşturduğunu fark eder. Joseph Sedley ile evlenme girişimi başarısızlıkla sonuçlanınca, Becky öğretmen olarak çalışmaya karar verir ve arkadaşı Amelia'nın evinden ayrılır. Bu üzücü olaydan sonra, Becky'nin kendisini bekleyen tehlikelerden kurtulmak için başının çaresine bakması gerekmektedir. Bu nedenle Bay Pitt'in evine mürebbiye olarak gider. Bu konuya romanda şöyle değinilmektedir:

Becky Sharp bir taşra konağında kendi yolunu kendisi bulmaya çalışarak bir sürü dalların üstünden uçar ve bir sürü tuzaklardan kaçarken; Amelia, Russell Meydanındaki evinde ana babasının kanadı altına sığınmış güvenlikteydi. Dış dünyaya çıktığı zaman da büyüklerinin kanadı onun üstünden eksik olmuyordu. Sevgi ve bolluk içinde yaşadığı bu rahat yuvada onun başına hiçbir kötülük gelmez sanırdınız. (Thackeray, 2006: 116)

Hayatının en başından beri Becky, bu çıkarıcı toplumda yaşamaya çalışmaktadır ve bunu yaparken etrafındaki insanları aldatmak için ikiyüzlülük sanatını kullanmaktadır. Bu çıkarıcı toplumda hayatta kalabilmek için Becky'nin en güçlü silahı, Bay Pitt gibi gerçek Viktorya değerlerini temsil eden insanları aldatmaktadır. Bay Pitt, toplumda zekâsı olmayan ancak buna rağmen parası olan insanları temsil etmektedir. Fakat unutulmamalıdır ki roman anlatıcısı, insanları aldatan Becky'nin de çok uysal olan Amelia'nın da toplumun kurbanları olduğunun altını çizmektedir. Becky isyankâr bir ruha sahip olduğu için, yaşadığı toplumla ve onun değerleri ile dalga geçerek bu sistemde başarılı bir şekilde var olmaya devam etmektedir. Becky ahlâksız görünmeden toplumun en üst kademesine tırmanmayı başarmıştır, çünkü yaşadığı toplum, kadın ikiyüzlülüğünü doğal bir şey olarak kabul etmektedir. Bu bakış açısı Victoria Yılmaz tarafından şöyle ifade edilmektedir, “bir [kişinin] güce-ulaşma-isteği, onun yüksek otorite olduğunu gösterme yetkisidir ve her güce-ulaşma-isteği [kişinin duygularının veya isteklerinin] yatıştırılmasını önler çünkü kişi savaşmak ve daha fazlasını elde etmek için tasarlanmıştır” (2012: 63). Becky zekâsı ve çekiciliği sayesinde Bay Pitt de dâhil olmak üzere etrafındaki herkesi etkilemeyi başarmıştır. Onun Amelia'ya yazdığı mektupta Bay Pitt'i anlatma şekli de gayet ilginçtir. Aslında Bay Pitt, sınıfındaki insanların nasıl da yozlaşmış olduklarına iyi bir örnek oluşturmaktadır ve bu yozlaşmış toplum, yazar tarafından sert bir dille eleştirilmektedir.

Becky, Sedley'lerdeki başarısız başlangıcının ardından, bu kez daha akıllıca davranmaya karar vermiştir. Bay Pitt Crawley'nin evindeki yeni rolü; erdemli, akıllı ve mütevazı mürebbiyeliktir. Thackeray bu evde, Bayan Bute Crawley gibi diğer ikiyüzlü karakterleri de gösteri sahnesine dâhil ederek oradaki tek ikiyüzlünün Becky olmadığını kanıtlamaya çalışmaktadır. Bayan Bute Crawley'nin Becky'yi mahvetme çabaları sonuç vermez, hatta Bay Pitt, Becky ile evlenmek istemektedir. Ancak Bay Pitt ona evlenme teklif ettiğinde, Becky hayatında ilk kez ağlamaya başlar, çünkü çok daha ideal ve kendisi gibi ikiyüzlü olan Bay Pitt Crawley yerine, Becky gizlice onun oğlu, deneyimsiz Rawdon ile evlenmiştir ve böylece hayatının fırsatını kaçırmıştır. Öte

yandan Becky, Bayan Crawley'nin sevgisini de yitirmiştir. Rawdon ise Becky ile evlenerek hem Bayan Crawley'nin güvenini hem de ekonomik desteğini kaybetmiştir. Fakat Becky tarafından kandırılan Rawdon, ona çılgınca aşiktir. Becky ve Rawdon bir süre başkalarından borç para alarak hayatlarını sürdürebilmişlerdir.

Viktorya Döneminde yaşayan zeki bir kadın olan Becky, toplum tarafından ona dikte edilen yaşam şekliinden tatmin olmamaktadır. Becky'nin kaçınılmaz sonuna, onu o hiç bitmek bilmeyen hırsı sürüklemiştir. Yüksek sınıfa kabul edildiğinde Becky çok sevinir ve heyecanlanır. Ancak çok geçmeden bundan da sıkılır. Rawdon ile Becky evlendikten sonra Crawley ailesi onları geri çevirir. Bay Pitt ölür ve Rawdon eşi ile babasının cenaze merasimine davet edilir. Bu sırada Becky olağan sanatlarını kullanarak Queen's Crawley'de genç Bay Pitt ve eşi Bayan Jane'i etkilemeyi başarır. Fakat Becky etrafındaki insanlardan tatmin olmaz ve evi de insanları da çok sıkıcı bulur.

Becky ondan daha kötü ve güçlü olan karakterler tarafından kullanılmış, ancak kendinden daha zayıf olanları da kullanmıştır. Becky'nin zalimliği ve nankörlüğü Amelia, Rawdon ve Bayan Briggs ile olan ilişkisinde daha açık bir şekilde görülür. Becky Amelia'yı kullanır çünkü onun sosyal statüsünü kıskanmaktadır. Amelia hem zararsız hem de Becky'nin iyi arkadaşı olmasına rağmen Becky'nin öfkesi, Amelia'ya olan sevgisine ağır bastığı için, Becky kendisini Amelia'ya zarar vermektan alıkoyamaz. Becky'nin bu nefreti Waterloo Savaşı esnasındaki roman bölümlerinde, Amelia'nın kocası olan George'u yoldan çıkarmaya çalıştığı an yine gün yüzüne çıkmıştır. Becky, George tarafından gönderilen çiçek buketini alır ve içine iliştirilmiş nota bir göz atar ve içinden şöyle geçirir: 'Zavallı kız... Bu notla onu nasıl da mahvedebilirim! Kalbi çok kırılırdı, onu görmezlikten gelen zavallı aptal bir adam uğruna!..' (Thackeray, 2006: 203). Becky bu şekilde George'dan öç almış olmaktadır, çünkü George, daha önce Becky'nin Jos ile evlenmesini engellemiştir. Bunun için Becky, önce George'u baştan çıkarıp sonra onunla kaçmayarak ondan öç almıştır.

Thackeray Becky'yi tasvir ederken insanları açgözlü ve hain yapan "ticarî toplumun (âdeta piyasanın) hatalarını onun karakterine yansıtmıştır" (Dyer, 1991: 221). Bu 'pazar'/ 'piyasa' anlayışında, Becky zekâsını ve çekiciliğini para kazanmak için kullanır, işte bu şekilde sosyal statüsünü yükseltmeyi planlamaktadır. Etrafındaki kişilerle nasıl oynayacağını iyi bilir. Rawdon'ın atlarını Jos'a satması bunun için iyi bir örnek sayılabilir. Brüksel'deki otelde savaş sırasında, bazı zengin kimseler ülkeden kaçmak için tüm atları satın almak isterler, ancak Becky diğer insanlara değil, sahip olduğu tüm atları Jos'a satar. Becky, Joseph'in zayıflığından yararlanır ve onunla iyi bir pazarlık yapar. Atlar için Joseph'in ödediği para küçük bir servet niteliğindedir. Becky, bu pazarda oyunu kurallarına göre oynamaktadır ki bu kurallar, hile ve ikiyüzlülüktür. Babaloğluna göre, "Becky ticaret dünyasındaki herhangi birinden daha kötü ve zalim değildir" (1994: 18). Thackeray bu 'pazar' imgesini bilerek kullanmaktadır, çünkü romanda iş ve işyeri kavramları sürekli değişmektedir. Becky sadece hilekâr ve zeki değil aynı zamanda iş zekâsına sahip ve pratik

bir kadındır, mesela Fransa’da Rawdon’ın borçlarından kurtulmayı becerebilmiştir. Savaş bittikten sonra Becky ve eşi hiç paraları olmadan Paris’te yaşarlar. Becky’nin çekiciliği ve hileleri sayesinde etrafındaki zenginlerden borç para alırlar. Bu arada Bayan Crawley, tüm parasını genç Bay Pitt’e ve eşi Bayan Jane’e bırakarak vefat etmiştir.

Paris’te olduğu gibi Londra’da da Becky ikiyüzlülüğü ve güzelliği ile etrafındakileri etkilemeyi başarmıştır. Crawley Ailesi’nin eski bir dostunun Curzon Street’teki evini kiralarlar ve burada yüksek sınıftan, saygın insanları yemeğe davet ederek borç içindeki hayatlarını yaşamaya devam ederler. Becky’nin talihi gülmeye başlarken, Amelia’nın git gide kötüleşmektedir. Amelia, eşinin ölümünden sonra babasının evinde hiç parası olmaksızın oğluna bakmaya çalışmaktadır. Thackeray, Becky’yi yalnız güzel olarak değil; ayrıca zeki ve eğlenceli olarak da tasvir eder diyen Roscoe şöyle devam etmektedir:

Thackeray, zekâ ve mizahın bir şekilde kötülük ve kurnazlık ile alâkalı olduğunu düşünmektedir... Thackeray aslında yüreğinde, alçaklık ve ikiyüzlülüğe karşı nefret beslemektedir. İşte bu yüzden Becky hem kurnaz hem de güzeldir. (1856: 191)

Becky’nin yaptığı hesaplar onların Bay Pitt ve Bayan Jane ile yakınlık kurmasını gerektirmektedir ve soyadları olan Crawley’i kullanarak, Becky yüksek sınıftan kadınlar tarafından kabul görmeyi planlamaktadır. Becky, Bayan Jane’in iyi kalpliliğinden faydalanmak için eşi ve küçük oğulları ile onları ziyaret edeceklerini bir mektupla bildirir. Bu ziyaretler sayesinde yüksek sınıf tarafından kabul edilen Becky, ünlü Bay Steyne ile de Bay Pitt’in evinde tanışır ve romanın devamında aralarında bir ilişki başlar. Bay Steyne’den aldığı para ile ev sahipleri Bayan Briggs’e kira borçlarını ödeyebilir. Bu karakterler sayesinde, Thackeray Viktorya dönemi İngiltere’sinin toplumsal yergisini de tüm çıplaklığı ile açığa vurmaktadır.

Becky, Bay Steyne’den aldığı para ile Bayan Briggs’e kira borçlarını ödemek yerine çoğu zaman kendisine yeni kıyafetler de almaktadır. Bu durumu öğrenen Bay Steyne, Becky’nin yaptıklarına gülüp geçer, çünkü onunla sadece zevk için birliktedir. Dahası, Becky’nin hilelerine ve zekâsına hayranlık duymaktadır. Becky, Bay Steyne ile olan ilişkisi süresince yüksek tabakadan insanlar arasında popüler olmaya başlar. Yüksek sınıftan insanlar sırf onun Bay Steyne’ye yakınlığından ötürü Becky’ye ve eşine saygı duymaktadır. Bu bağlamda Thackeray, insanların ikiyüzlülüğünü eleştirmektedir. Sırf Bay Steyne, Becky’nin güzelliğini, zekâsını ve espri anlayışını seviyor diye birçok insan da öyle davranır.

Becky tiyatrodaki bir oyunda eşi Agamemnon’u sevgilisi ile iş birliği yaparak öldüren kadın olan Clytemnestra rolünü oynamaktadır. Bir bakıma Becky, tıpkı oyunda da olduğu gibi Agamemnon’u oynayan eşi Rawdon’ın ölümüne sebep olur. İkinci bir oyunda, Becky, Philoméle rolünü oynamaktadır. Bu karakter de bir bülbüle dönüşüp ömrü boyunca acı çeken Yunan Mitolojisindeki Philoméle’dir. Philoméle, kötü bir kadındır, çünkü Procne ve Tereus’un oğlu olan Itys’i öldürmüştür. Daha sonra Thackeray Becky’yi ölümcül kadın karakter olarak bilinen bir deniz

kızına (sirene) benzetir, çünkü Becky hem Rawdon'ın hem de Joseph'in ölümüne neden olmuştur. Becky'nin oyunlardaki performansı Gaunt House adlı tiyatrodaki herkesi özellikle de Bay Steyne'yi etkilemiştir.

Rawdon, Becky'nin bencilliğinden çok şikâyet etmektedir. İşte bu noktada da Thackeray, Becky'nin eşi ve oğlu ile hiç ilgilenmemesini eleştirmektedir. Rawdon, Bay Steyne'nin maddî yardımları sonucu, oğullarının özel bir okula gönderilmesi ile de kendini büsbütün yalnız hissetmektedir. Becky'nin sürekli Bay Steyne ile görünmesi, Bay Pitt'e kadar ulaşan dedikodulara neden olmuştur. Becky, kocasının kendisine bir ayak bağı olmasından endişelenerek, onu borçlarından ötürü ihbar ederek tutuklatmıştır.

Becky'nin yüksek sınıftaki popüleriği, Rawdon'ın onu ve Bay Steyne'yi evlerinde flört ederken yakalaması anına kadar sürmüştür. Rawdon, Bayan Jane'in ona para vermesi ile hapisten çıkar. Becky ve Bay Steyne'yi evde birlikte yakalayınca Rawdon şok geçirir ve bu yaşlı adamın (Bay Steyne'nin), Becky'ye verdiği tüm mücevherleri ona fırlatır. Bu mücevherlerden bir tanesi Bay Steyne'nin alnını keser ve Steyne, hayatının son gününe kadar taşıyacağı bu yarayı alır. Thackeray, Tanrı'ya karşı geldiği için buna benzer bir yara alan Kabil'e benzetir Bay Steyne'i.

Becky tekrar birleşebilecekleri umudu ile Bay Steyne'i Florence'a kadar takip eder. Ancak Steyne, Becky'yi kapısından kovar. Bu olaydan sonra artık onu etkileyemeyeceğini anlayan Becky, Bay Steyne'ye de Joseph Sedley'ye davrandığı gibi davranamayacağını öğrenir. Geleneksel roman bağlamında Becky'nin durumundaki bir başka kadın şerefi ayaklar altına alındığı için bunalıma girer ve bu da Becky için bir ceza olurdu. Ancak Thackeray, romanında Becky'nin bir hayat kadını olduğu kısımları onun direnci ve yaşama hırslının ne kadar güçlü olduğunu göstermek amacı ile kullanmaktadır.

Becky'nin Pumpernickel'deki hayatı, anne ve babasından almış olduğu huylarının ne kadar da baskın olduğunu göstermektedir. Becky'nin Joseph ile Pumpernickel'de tesadüfen karşılaşması, romanın iki önemli kadın karakterini (Becky ve Amelia) bir kez daha yan yana getirmektedir. Becky artık talih çemberinde, zirveye ulaştıktan sonra bir düşüş yaşamaktadır. Amelia'nın ise artık talihi gülmeye başlamıştır. İyi kalpli Amelia'nın, George'u baştan çıkarmış olan Becky'yi affetmesi çok da uzun sürmez. Becky ve Amelia aslında birbirlerinden çok farklıdır. Birisi çok fazla iyi, diğeri ise çok fazla kötüdür. Becky'nin sevme kapasitesi yok iken, Amelia'nın vardır ki bu özelliği onu, romanın sonunda mutlu edecektir. Becky ne Amelia'ya ne Rawdon'a ne de oğluna sevgi duymuştur, çünkü roman boyunca hiçbiri de ondan sevgisini belli eden hiçbir söz duymamıştır.

Thackeray'nin Becky'nin ikiyüzlülüğüne karşı belirsiz olan tavrı, onun oğluna zalimce davranışları konusunda hiç de belirsiz değildir. Thackeray, onun bu davranışını affedilmez bir hata olarak göstermektedir. Belki de bu durum, yazarın kendi annesine duyduğu kını yansıtmaktadır, çünkü annesi ikinci evliliği sırasında oğlunu İngiltere'ye bir yatılı okula göndermiştir. Öte yandan

Becky oğluna, çocuk çok hasta iken bile çok kötü davranmıştır. Becky sadece insanlara iyi görünmek isterken oğluna iyi davranmaktadır. Fakat aslında küçük Rawdon'ın varlığı bile onu çileden çıkarmaya yetiyordu. Becky şefkatten yoksun bir annedir. Herkesin önünde oğlunu öpüp okşayarak Bay Pitt ve Bayan Jane'den para koparmayı planlamaktadır. Becky'nin gözü sadece toplumda saygın bir yer edinebilmektedir. Bu nedenle, ev hayatı ve aile bağları gibi konular onu sıkılmaktadır.

Handley'nin kitabın sonundaki Becky'yi değerlendirişi şöyledir: Becky'nin para sahibi olarak saygın topluma geri dönebilmesi için son şansı, Amelia'nın erkek kardeşi, Jos'tur. Parası için Jos'u ağına düşürür ve bir kez daha Clytemnestra rolünü oynar. Hatta belki de "kendi hayat güvencesi için Jos'u öldürür" (1985: 116). Becky belki de bu kötü hareketini bastırmak için Amelia'ya George'un sadık kalınmayacak kadar seviyesiz bir eş olduğunu söyler ve (Amelia'ya âşık olan) "Dobbin'in kıymetini bilmesi gerektiği fikrine inandırır" (Harden, 1995: 282).

Becky, 'şefkatli anne' rolünden, 'çok iyi arkadaş' rolüne ve en sonunda da gerçek anlamda 'dindar kadın' rolüne kadar birçok farklı rolde oynamıştır. Becky'nin amacı; Amelia, Joseph, Bayan Jane, Bay Pitt ve Bayan Briggs gibi karakterleri etkilemektir. Tabi Dobbin ve Bay Steyne gibi etkileyemediği karakterler de yok değildir. Becky her karakteri kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaya çalışmaktadır. İnsanları aldatma becerilerini geliştirir ve hayat kadınlığı dâhil her yolu denemektedir. Direncini asla yitirmez. Romanın anlatıcısı, okuyucuyu onun iç dünyası konusunda uyarır. Becky bir deniz kızı (siren) gibidir, her an tehlikeli ve ne zaman ne yapacağı kestirilemez.

Becky kolaylıkla kandırılmayacak kişilerden daima uzak durmaktadır. Bunların başında da Dobbin gelmektedir. Bu konuda M. Clarke şöyle demektedir: Amelia'ya olan aşkı, onun Becky'den etkilenmesini önlemektedir. Dahası Dobbin, Becky'nin gerçek yüzünü görebilecek kadar zekidir. Dobbin kendi kendine, "Becky'nin bir yılan gibi duruma göre eğilip büküldüğünü söylemektedir" (1995: 125). Dobbin, Becky'yi Amelia'nın etrafında görmekten hoşnutsuzdur. Özellikle Joseph, iki kadını barıştırmak isterken, Dobbin bunu reddeder. Dobbin, Amelia ile evlendikten sonra bile, Amelia ile Becky, Fancy Fair'de karşılaştıklarında, eşini Becky'nin etkisinde kalmaktan korumak için uğraşmaktadır.

Kitabın en sonunda Becky, Fancy Fair'de dindar bir kadın olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu da onun benimsediği toplum tarafından kabul edilen bir başka rolüdür. Son rolü olan 'dindar dolu' oynarken bile Becky, içinde bulunduğu toplumun yanlış ve saptırılmış değerlerine göre yaşamaktadır. Thackeray, onu kitabın sonlarında bile mallarını satmaya çalışan bir tüccara benzetmektedir.

'Erdemin Ödüllendirilişi' adlı bölümde, Thackeray kadınların doğaları gereği tıpkı Becky gibi davranmaya eğilimli olduğunu söyler, çünkü toplumda kadınlar için çifte standartlar vardır. Becky'yi böyle bir pazarda bu şekilde tasvir etmek toplumun ne dereceye kadar yozlaştığını ve bu çürümüşlüğün kadınlar üzerinde ne tür baskılar kurduğunu göstermek içindir. 'Deniz kızı (siren)'

imgesi tıpkı ‘dindar kadın’ imgesi gibi, Becky’nin çift karakterliğini işaret etmektedir. Ancak yine de Thackeray, Becky’yi ne suçlar ne de destekler. Eleştirmen S. Goldfarb’a göre, “Becky romanın kötü karakteridir ve roman onu cezalandırarak sona erer; bunun yanı sıra, Becky bir ölçüye kadar da potansiyel bir kurbandır ve roman *Kibir [Gurur] Dünyası*’ndaki tehlikeler karşısında onu sürekli her kötü durumdan kurtarmaya çalışır (1991: 41).

Thackeray, okuyucunun da *Gurur Dünyası*’nda anlatılan karakterlerden biri olduğunu sürekli hatırlatmaktadır. Okuyucu için Becky’yi eleştirmek kendisini eleştirmek demektir. Thackeray okuyucularını bu konuyu düşünmeye çağırmaktadır. Thackeray, gerçek hayatın yazarı olarak, kurumlar hakkında değil, gerçek tutumlar hakkında yazmaktadır. Babaloğlu’na göre Thackeray, kuklaları sayesinde toplumun, insanları nasıl ikiyüzlü yaptığını ve yine insanların para ve mevki sahibi olmak için en tutkulu şekilde kibirleri doğrultusunda hareket ettiklerini gösterme çabasıdır. Becky Sharp ister iyi olsun ister kötü olsun, Thackeray’nin o günkü İngiliz toplumunu eleştirirken kullandığı, en unutulmaz kuklasıdır. Thackeray’nin, unutulmaz eseri *Gurur Dünyası*’nın sonunda da dediği gibi: “Gelin çocuklar, haydi kuklaları toplayıp kutuyu kapatalım, çünkü oyunumuz sona erdi!” (2006: 684).

4. Sonuç

William Makepeace Thackeray *Gurur Dünyası* romanında, paranın ve erdemin; savaşın ve barışın birbiriyle nasıl iç içe ve bir o kadar da hayatın içinde olduğunu gösterebilmiştir. Aynı zamanda, kendi içinde yaşamış olduğu Viktorya dönemi toplum düzenini eleştirmiş, yüzeyde ahlâkçı görünen bu toplumu tüm ikiyüzlülükleriyle gözler önüne sermiştir. Bu toplumun, kadınlar üstüne kurmuş olduğu gizli otoriteyi de roman boyunca karakterler ve olaylar aracılığıyla göstermiştir. Seçim yapmak isteyen ama çevrelerindeki gizli erkek otoritesi nedeniyle planlarını bir türlü uygulamaya koyamayan Becky ve Amelia karakterlerini bazı zamanlar bu otoritenin kurbanları olarak sunmuştur. Araştırma boyunca da bahsedildiği gibi Thackeray, Viktorya İngiltere’sinde kadının yerini ve rolünü irdelemiştir. Başlıca kadın karakterleri Becky ve Amelia’nın hayatlarından yola çıkarak ve onların hayatlarını paralel zıtlıkta sürdürerek Viktorya Dönemi değerlerini eleştirmeyi amaç edinmiştir.

Karakterlerine, sahnede seyirciyi eğlendiren kuklalar muamelesi yaparak onlarla dalga geçmiştir, aynı zamanda okuyucusunu hem karakterlerinden üstün tutmuş hem de bazen ağır bir dille eleştirmiştir. Romanın birçok bölümünde Thackeray, bu karakter-okuyucu ayırımını veya benzerliğini açıkça dile getirmektedir.

Thackeray, romanın ilk kısmında kadınların ikiyüzlülüğünü açığa vurmuştur ancak bu kadın ‘ikiyüzlülüğünün’ nedenini toplumun erkek egemen olmasına bağlamıştır. Thackeray; Amelia karakterinde, pasif ve uysal yani ideal Viktorya Dönemi kadını; Becky karakterinde ise, yine Viktorya Dönemi’nin aktif, tutkulu, zeki ve ikiyüzlü kadını sergilemiştir. Thackeray romanında birbirine tamamen zıt iki karakter çizmiş olsa da aslında ne Becky’yi ne de Amelia’yı romanı için

uygun bir “kahraman (heroine)” olarak seçmiştir, çünkü her iki karakter de yaşadıkları toplumun birer ürünüdür. William Makepeace Thackeray, *Gurur Dünyası*’nda Jonathan Swift, Laurence Sterne, Henry Fielding ve Walter Scott gibi 18.yüzyılın usta hiciv yazarlarından büyük ölçüde etkilendiği için 19. yüzyıl İngiltere’sinin, iyilik ve kötülük kavramlarını sorgulamıştır.

5. Notlar

ⁱ William Makepeace Thackeray’nin *Vanity Fair: A Novel without A Hero* (1853) adlı romanı, 1986 yılında Nihal Yeğınobalı tarafından *Gurur Dünyası* adı ile Türkçeye çevrilmiştir. Bu çalışmadaki alıntılar Yeğınobalı’nın çeviri kitabından alınmıştır.

ⁱⁱ Çevirisi bana aittir: “[...] the concept of will to power to show that a [person] is the highest authority; and each will to power avoids appeasement because it is designed to fight and get more” (Yılmaz, 2012: 63).

6. Kaynaklar

Ayyıldız, N. E. (2017). From The Bottom To The Top: Class And Gender Struggle In Brontë’s *Jane Eyre*. *Selçuk Üni. Sos. Bil. Ens. Dergisi*, 37, 146-153.

Babalogoğlu, V. (1994). *Ambivalence and Ambiguity in Thackeray’s Attitude to His Woman Characters in Vanity Fair and Henry Esmond*. Ankara: Bilkent University Press.

Baysal, K. (2019). Gendered Suffering: Mrs Henry Wood’s *East Lynne* as a Melodrama of the Nineteenth Century. *The Criterion*, 10 (6), 175-186.

Butor, M. (1965). *Passing Time*. London: J. Calder Publishing.

Clarke, M. M. (1995). *Thackeray and Women*. Dekalb: Northern Illinois University Press.

Çetin, N. (2003). *Roman Çözümleme Yöntemi*. Ankara: Ankara Basım Evi.

Dyer, G. (1991). The ‘Vanity Fair’ of Nineteenth-Century England: Commerce, Women and The East. *Nineteenth-Century Literature*, 46, 196-222.

Goldfarb, S. (1991). Yawning in Spirit or Trembling at the Portals? Cox’s Diary and the Boredom of Becky Sharp. *DUJ*, 52, 39-43.

Handley, G. (1985). *William Makepeace Thackeray-Vanity Fair*. UK: Great Britain Press.

Harden, E. F. (1995). *Vanity Fair-A Novel Without A Hero*. USA: Twayne Publishers.

Iser, W. (1987). *Modern Critical Views*. Newyork: Chelsea House Publishers.

-
- Jones, C. (2001). Introduction. *Vanity Fair: A Novel without A Hero*. Wordsworth Edition, 1-3.
- Maly-Schlatter, F. (1969). *The Puritan Element in Victorian Fiction: With Special Reference to the Works of G. Eliot, Dickens, and Thackeray*. Folcroft Press.
- Moran, B. (2012). *Edebiyat Kuramları ve Eleştirisi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Peters, C. (1987). *Thackeray's Universe-Shifting Worlds of Imagination and Reality*. London: Faber&Faber Press.
- Roscoe, W. C. (1856). W. M. Thackeray, Artist and Moralist. *National Review*, 2, 177-213.
- Thackeray, W. M. (2006). *Gurur Dünyası: Kahramanı Olmayan Roman*. (Çeviren: N. Yeğinoğlu). Ankara: İmge Kitabevi.
- Yılmaz. V. B. (2012). Nietzschean reading of Tom Murphy's Play 'The Sanctuary Lamp' and Overcoming Nihilism. *Agathos*, 3 (2), 59-70.